

Katarína Pavličková

KVALITA DOKUMENTÁCIE VYPRACOVANEJ PRE PROCES POSUDZOVANIA VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Systematické hodnotenie dokumentácie vypracovanej pre proces posudzovania vplyvov činností na životné prostredie (ďalej "EIA") je jednou zo základných podmienok a predpokladov pre jeho kvalitné uplatnenie. Systém hodnotenia kvality a úplnosti dokumentácie by mal dať odpoveď najmä na nasledovné otázky:

- či bola dokumentácia zameraná na tie podstatné otázky, ktoré musia byť zodpovedané pred povolením konaním pre navrhovanú činnosť,
- či sú metódy použité pre analýzu týchto problémov odborne správne a opodstatnené,
- či je dokumentácia spracovaná zrozumiteľne.

Medzi hlavné okruhy nedostatkov, ktoré zapríčiňujú slabú kvalitu dokumentácie uvádzajú J.Petts a G.Eduljee (1994):

- nevyvážené hodnotenie variantov,
- nedostatočná identifikácia predpokladaných vplyvov a ich rozsahu,
- nedostatočné vyhodnotenie kvantity a kvality zdrojov znečistenia,
- nevhodná aplikácia a nedostatočný opis metód predikcie vplyvov,
- nejasne definované a opísané kritériá významnosti vplyvov,
- jednostranná analýza a interpretácia poznatkov alebo ich opis v priaznivejšom svetle (subjektívnosť),
- nejasné a nezrozumiteľné spracovanie dokumentácie,
- nejasne a nejednoznačne navrhnuté opatrenia.

S týmito bodmi je možné súhlasiť aj na základe našich poznatkov. Táto konštatácia vyplýva z vyplývajúcej jednak z analýz hodnotenia kvality dokumentácie, ktorá bola robená pri príprave kritérií na hodnotenie kvality dokumentácie (Pavličková a kol., 1996) a jednak z komplexného hodnotenia EIA (Pavličková a kol., 1998).

V Zámeroch a Správach o hodnotení (v ďalšom "dokumentácia") vypracovaných v SR sa dôsledne dodržiava štruktúra obsahu daná prílohami č.2 a 3 zákona NR SR č.127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (ďalej "zákon"). Podľa doterajších skúseností zo spracovávaní dokumentácie v EIA v Slovenskej republike sa ale ukazuje, že nie formálne napĺňanie

bodov štruktúry dokumentácie, ale kvalita spracovania ich obsahu je tou stránkou, ktorá rozhoduje o úrovni kvality dokumentácie.

Z hľadiska vykonaných analýz jednoznačne vyplýva, že kvalita dokumentácie z roka na rok stúpa. Vyplýva to z viacerých faktorov, medzi ktoré možno zaradiť užšiu spoluprácu navrhovateľa a spracovateľa dokumentácie (táto „spolupráca či nespolupráca“ sa veľmi odrazi na úrovni dokumentácie), širší výber spracovateľov dokumentácie, získané skúsenosti z iných posudzovaných činností a s tým spojené poučenie "z minulých chýb". Pozitívny vplyv má aj absolvovanie školení a seminárov k EIA a existencie dnes už viacerých dostupných publikácií z tejto oblasti. Možno konštatovať, že časti dokumentácie venované analýze popisu navrhovanej činnosti a analýze súčasného stavu sú vo väčšine prípadov na prijateľnej úrovni. Stále však zaostáva časť týkajúca sa predpokladaných vplyvov a z toho vyplývajúce navrhované opatrenia.

Jedným z dôvodov je, že platnosť predikcií vplyvov značne kolíše. To je však dané objektívnou úrovňou rozvoja jednotlivých vedných disciplín a použitých metód hodnotenia. Úroveň spracovania dokumentácie je rôzna v závislosti od odborného profilu riešiteľskej skupiny. Veľmi rozdielne sa prejavuje úroveň spracovania dokumentácie v rámci použitých metód na porovnanie vplyvov jednotlivých variantov. Niektoré kolektívy používajú matematické viackritériálne hodnotenie a niektoré sa obmedzia na slovné konštatácie. Predpokladám, že v tomto smere sa v budúcnosti prejaví zapojenie odborníkov práve z tejto oblasti (aj keď je to veľmi závislé od finančnej vôle navrhovateľa a od presnosti informácií uvedených v dokumentácii). Všeobecný záujem, aby EIA skutočne prispel k ochrane životného prostredia v dotknutom území si ale vyžaduje neprestajne zlepšovať úroveň dokumentácie.

Ďalšie oblasti, v ktorých nás čaká ešte veľký metodický kus práce, sú oblasti hodnotenia rizík a havárií. Na tomto poli sa už začali určité práce (napr. vypracovanie metodického príručky k zákonu v časti hodnotenie rizík), ale je potrebné v dobre rozbehnutých prácach pokračovať. Takisto v dokumentáciách býva nedostatočne spracovaná časť týkajúca neurčitostí a použitých

metód. Zdá sa akoby spracovatelia už vyčerpali svoje sily a na tieto záverečné kapitoly im už nezostávali sily.

Kritériá hodnotenia kvality dokumentácie

Jeden zo spôsobov ako zlepšiť kvalitu dokumentácie je kontrola kvality dokumentácie. V jednotlivých krajinách existujú rôzne prístupy ako prispieť k zvýšeniu kvality dokumentácie, ktorá sa vypracúva v procese posudzovania a ako zlepšiť a objektivizovať hodnotenie kvality tejto dokumentácie. V posledných rokoch sa úspešne uplatňuje systém kontrolných otázok na hodnotenie kvality celého procesu a špeciálne hodnotenie kvality dokumentácie. Tieto otázky sú často označované ako kritériá hodnotenia.

Kritériá pre hodnotenie kvality dokumentácie vypracovanej pre EIA sú v poslednej dobe predmetom mnohých zahraničných štúdií. Pravdepodobne najdokonalejšou je v súčasnosti metodika, ktorú vypracovalo Centrum pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie pri Univerzite v Manchestri. Túto metodiku veľmi pozitívne hodnotí i Komisia EC DG-11 a v súčasnosti sa používa v mnohých štátoch Európskej únie. Táto metodika sa použila ako podklad pre vypracovanie návrhu kritérií hodnotenia kvality dokumentácie v Slovenskej republike pre účely posudkov v r. 1995 (Pavličková, Drdoš, Butkovská, 1995).

Kritériá hodnotenia kvality dokumentácie nemajú absolútnu platnosť, ale sa vyvíjajú v závislosti od získavania skúseností, a preto sa v priebehu času budú spresňovať. Ide o otvorený systém, ktorý môže každý doplniť ďalšími kritériami.

Cieľom kritérií hodnotenia kvality dokumentácie je získať kľúč na analýzu textov dokumentácie z hľadiska ich spracovania podľa požiadaviek zákona. Ide o taký súbor kritérií, ktorý dovoľuje zhodnotiť všetky procedurálne a obsahové požiadavky na dokumentáciu vypracovanej k EIA. Kritériá sa týkajú cieľov navrhovanej činnosti, opisu navrhovanej činnosti a jej variantov, kooperácie s orgánmi povoľovacej sféry, súčasného stavu a kvality životného prostredia, opisu a hodnotenia predpokladaných vplyvov, aspektov porovnávania (navrhovanej činnosti so životným prostredím, variantov), neurčitostí, záverečného zhrnutia, štruktúry, použitého jazyku, štýlu a príloh.

Účelom kritérií hodnotenia kvality je poskytnúť všetkým účastníkom EIA pomocku pre hodnotenie úplnosti a vhodnosti informácií z hľadiska procesu posudzovania ako aj povoľovacieho konania.

Kritériá hodnotenia kvality dokumentácie majú slúžiť najmä (Pavličková a kol., 1996):

1. **Spracovateľovi dokumentácie** - pri príprave kvalitnej dokumentácie a vykonania výstupnej kontroly.

2. **Navrhovateľovi** - ako pomocka pre kontrolu kvality dokumentácie pri preberaní od spracovateľa a pred odoslaním dokumentácie ministerstvu.

3. **Ministerstvu životného prostredia SR** (ďalej len ministerstvo) - pre prvotné hodnotenie kvality zámeru a správy (ktoré v zmysle zákona predloží navrhovateľ), a to ešte pred jej rozoslaním na zaujatie stanoviska ostatným účastníkom EIA. Na základe posúdenia kvality v prípade, že dokumentácia nespĺňa potrebné náležitosti ministerstvo môže v zmysle zákona vrátiť dokumentáciu na doplnenie.

4. **Príslušným orgánom, dotknutým orgánom, dotknutým obciam, verejnosti** - pre vypracovanie kvalifikovaných pripomienok k predloženej dokumentácii a navrhovanej činnosti.

5. **Spracovateľovi posudku** - pre zhodnotenie úplnosti a kvality dokumentácie pre potreby vypracovania posudku a to najmä, či dokumentácia obsahuje všetky okruhy otázok a argumentov, ktoré by mali byť v posudku vypracované.

Záver

Je zjavné, že kvalite dokumentácie je potrebné venovať zvýšenú pozornosť, nakoľko Správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie je označovaná za najdôležitejší krok v celom procese posudzovania a za krok, ktorý najviac ovplyvňuje kvalitu celého procesu. Od úrovne jej spracovania (ale aj zámeru v prípade, ak je na základe vývoja EIA upustené od vypracovania správy o hodnotení podľa § 13 zákona) sa odvíja úspešnosť predikcie vplyvov a efektívnosť opatrení na zmiernenie nepriaznivých vplyvov, ktoré spolu s určením "environmentálne optimálneho" variantu sú v tomto procese hlavnými nástrojmi na ochranu životného prostredia. Preto je veľmi dôležité systematicky sledovať ako sa vyvíja kvalita dokumentácie, poukázať na hlavné "chyby" a "nedostatky" a zaoberať sa otázkami ako túto kvalitu sústavne zlepšovať.

Literatúra:

Colley, R., Raymond, K. a kol. 1994. *Environmental Impact Assessment - Review Checklist, European Commission, Directorate - General - Environment, Nuclear Safety and Civil Protection*, 29 str.

Lee, N., Colley, R. 1990. *Reviewing the quality of Environmental Statements*, Occasional Paper No.24, EIA Centre, University of Manchester, 45 str.

Pavličková, K., Drdoš, J., Butkovská, K. 1995. *Metodická príručka k zákonu NR SR č.127/1994 Z.z.* Časť: Návrh kritérií pre hodnotenie kvality dokumentácie, Centrum EIA PRIF UK pre potreby MŽP SR, Bratislava

Pavličková, K., Drdoš, J., Antalová, S., Butkovská, K., Husková, V. 1996. *Metodická príručka k zákonu NR SR č.127/94 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie*, Časť Kritériá pre hodnotenie kvality dokumentácie, Centrum EIA PRIF UK pre potreby MŽP SR, Bratislava

Pavličková, K., Tremboš, P., Krasnec, P., Letovanec, P., 1998. *Príprava a realizácia komplexného zhodnotenia uplatňovania zákona NR SR č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie*. Správa, Centrum pre posudzovanie vplyvov na ŽP pri KKE PRIF UK (pre interné potreby MŽP SR)

Petts, J., Eduljee, G., 1994. *Environmental Impact Assessment for Waste Treatment and Disposal Facilities*, ed. Wiley, Chichester, 485 p.

K. Pavlickova: **Quality of the EIA documentation.**

One of the basic condition for reviewing the quality of EIA is systematic evaluation of the documentation. Evaluation system of the quality and completeness of the documentation should give a set of criteria which allows to evaluate both - procedural requirements and requirements of content of the EIA documentation. The purpose of the quality criteria is to provide EIA participants with an aid for reviewing the completeness and appropriatenes of information which was given in the EIA documentation. Evaluation system - the quality review of EIA documentation in Slovakia is on voluntary base.
